

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 30/2008 vp

Hallituksen esitys laiksi työntekijän työeläke- vakuutusmaksun ja palkansaajan työttömyys- vakuutusmaksun huomioon ottamisesta eräissä päivärahoissa

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 19 päivänä syyskuuta 2008 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi työntekijän työeläkevakuutusmaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottamisesta eräissä päivärahoissa (HE 125/2008 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Esko Salo, sosiaali- ja terveysministeriö
- suunnittelija Pirkko Peltonen, Kansaneläkelaitos
- asiantuntija Juhapekka Suutarinen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK
- apulaisjohtaja Kaija Kallinen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- sosiaali- ja terveystieteiden asiamies Riitta Työläjä, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry.

Lisäksi Akava ry ja Suomen Yrittäjät ovat antaneet kirjallisen lausunnon.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki työntekijän työeläkevakuutusmaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottamisesta eräissä päivärahoissa.

Esityksen mukaan niissä päivärahaetuuksissa, jotka lasketaan henkilön palkan perusteella, vähennettäisiin aikaisempien vuosien tapaan työtulosta tai maksettavasta etuudesta työntekijän työeläkevakuutusmaksua ja palkansaajan

työttömyysvakuutusmaksua vastaava osuus. Etuuksista tehtävän vähennyksen määräksi ehdotetaan 4,5 prosenttia vuonna 2009.

Esitys liittyy valtion vuoden 2009 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2009 alusta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Palkansaajilta on vuodesta 1993 lähtien palkasta peritty eläkemaksua ja työttömyysvakuutusmaksua, joiden yhteismäärä on vaihdellut 3,2 ja 6,1 prosentin välillä. Työntekijämaksujen ansiotasoa alentava vaikutus on otettu huomioon eri päivärahoissa vuosittain väliaikaisella lailla säädetyn erillisen laskennallisen vähennyksen kautta. Vähennys merkitsee sairaus-, vanhempain-, kuntoutus-, työttömyys- ja koulutuspäivärahojen sekä vuorotteluvapaakorvauksen tason alentamista, ja se heikentää näiden syiden vuoksi työelämästä poissa olevien taloudellista asemaa. Päivärahan perusteena olevista työtuloista tehtävää vähennystä esitetään 17. kerran jatkettavaksi yhdellä vuodella.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta viittaa aiempiin kannanottoihinsa, joissa valiokunta on pitänyt välttämättömänä, että päivärahojen määräytymisperusteista säädetään pysyvällä lainsäädännöllä. Poikkeussäännöksistä luopuminen lisäisi päivärahajärjestelmän läpinäkyvyyttä ja vastaisi sosiaaliturvajärjestelmän yksinkertaistamis- ja selkiyttämistavoitetta.

Prosenttivähennyksestä luopuminen lisäisi vuonna 2009 sairausvakuutusmenoja noin 56 miljoonaa euroa ja työttömyys-, vuorottelukorvaus- ja koulutusmenoja yhteensä noin 26 miljoonaa euroa. Menonlisäys edellyttäisi vuonna 2009 työnantajien ja vakuutettujen sairausvakuutusmaksun nostamista 0,04 prosenttiyksiköllä ja työttömyysvakuutusmaksujen nostamista 0,02 prosenttiyksiköllä. Muutos ei vaikuttaisi valtion menoihin.

Esityksen perustelujen mukaan sosiaaliturvan uudistamista valmistelevalle komitealle pyrkii ratkaisuun siitä, miten palkansaajilta perittävä työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksu otetaan huomioon etuutta määrättäessä. Valiokunta pitää välttämättömänä, että pysyvät säännökset päivärahojen määräytymisperusteista valmistellaan pikaisesti.

Hallituksen esityksessä oleva 4,5 prosenttiyksikön vähennys perustuu laskelmiin, joiden

mukaan työeläkemaksu nousisi 0,2 prosenttiyksikköä, jolloin maksu olisi 4,3 prosenttia ja työttömyysvakuutusmaksu laskisi 0,14 prosenttiyksikköä, jolloin maksu olisi 0,2 prosenttia palkasta. Koska näitä maksuja ei ole vielä vahvistettu, valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen 1 §:ää muutettavaksi siten, että päivärahan perusteena olevista työtuloista, vakuutusmaksusta tai maksettavasta etuudesta vuonna 2009 vähennetään enintään alle 53-vuotiaan työntekijän työeläkevakuutusmaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun yhteismäärä, ei kuitenkaan enempää kuin 4,5 prosenttia. Maksujen tultua vahvistetuiksi päivärahoista tehtävän vähennyksen tarkka määrä täsmennetään lain 2 §:n nojalla annettavalla sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi 1 § muutettuna seuraavasti:

1 §

Jos laissa tai asetuksessa säädetään, että päivärahan tai sitä vastaavan etuuden määrässä on otettava huomioon henkilön työ- tai virkasuhteessa saadut työtulot taikka työntekijän eläkelain (395/2006) 72 §:ssä tarkoitettu vakuutuspalkka, näistä työtuloista, *vakuutusmaksusta* tai maksettavasta etuudesta on vuonna 2009 vähennettävä *kyseiselle vuodelle vahvistetun työntekijän eläkelain 153 §:n 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettujen työntekijän työeläkevakuutusmaksun ja työttömyyssetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 18 §:n 1 momentissa tarkoitettujen palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun yhteismäärä, ei kuitenkaan enempää kuin 4,5 prosenttia.*

Helsingissä 25 päivänä marraskuuta 2008

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Juha Rehula /kesk	Jukka Mäkelä /kok
vpj.	Sirpa Asko-Seljavaara /kok	Håkan Nordman /r
jäs.	Risto Autio /kesk	Päivi Räsänen /kd
	Maria Guzenina-Richardson /sd	Anni Sinnemäki /vihr
	Hannakaisa Heikkinen /kesk	Satu Taiveaho /sd
	Arja Karhuvaara /kok	Lenita Toivakka /kok
	Marjaana Koskinen /sd	Erkki Virtanen /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.

VASTALAUSE

Perustelut

Hallituksen esityksellä jatketaan vuodesta 1993 vuosittain säädettyä erillislakia, jolla mahdollistetaan sosiaalivakuutuksen päivärahojen leikkaaminen. Tehdyn vähennyksen määrä on vaihdellut 1,5 prosentista noin viiteen prosenttiin. Etuuksista tehtävän vähennyksen määräksi ehdotetaan 4,5 prosenttia vuonna 2009.

Tämä ansiosidonnaisia etuuksia leikkaava niin sanottu prosenttivähennys otettiin käyttöön 1990-luvun lamavuosina akuuteista säästösyistä. Tämänkaltaisiin syihin ei enää voida vedota. Siitä huolimatta vähennystä käytetään edelleen eräänlaisena piilovähennyksenä.

Vähennyksen perusteluna on käytetty työntekijöiden eläkemaksua ja palkansaajien työttömyysvakuutusmaksua. Tällaiselle "solidaarisuudelle" ei kuitenkaan ole kestäviä perusteluja. Lakisääteisen sosiaalivakuutuksen ansionmenetykskorvaukset ovat Suomessa alhaiset 1990-luvulla toteutettujen leikkausten jälkeen. Päivärahoja maksetaan vakuutetuille juuri siksi, että he eivät voi olla työssä, eivätkä päivärahat kata menetettyä työtuloa täysimääräisesti. Prosenttivähennys heikentää pitempään sairauden tai tapatur-

man takia sairauslomalla olevien, vanhempainvapailla olevien sekä työttömien työnhakijoiden toimeentuloturva entisestään.

Hallituksen esityksen mukaan prosenttivähennyksestä luopuminen lisäisi sairausvakuutusmenoja 56 miljoonaa euroa ja työttömyysturvamenoja noin 26 miljoonaa euroa vuonna 2009. Sosiaalivakuutuksen rahoituksen hallittavuuden takia prosenttivähennyksestä luopuminen olisi mahdollista tehdä asteittain, esimerkiksi erikseen sovittavan aikataulun mukaisesti.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on mietinnössään toistuvasti edellyttänyt näistä leikkauksista luopumista. Sosiaali- ja terveysvaliokunta on myös pitänyt välttämättömänä, että sosiaalivakuutuksen päivärahojen määräytyminen perustuu pysyvään lainsäädäntöön. Vuosittain toistuvista vaatimuksista huolimatta yksivuotinen erillislaki esitetään nyt säädettäväksi 17. kerran peräkkäin.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hylätään.

Helsingissä 25 päivänä marraskuuta 2008

Marjaana Koskinen /sd
Satu Taiveaho /sd
Maria Guzenina-Richardson /sd

Päivi Räsänen /kd
Erkki Virtanen /vas